

Zihinsel Yetersiz Çocu?u Olan Aileler için Aile Yükü De?erlendirme Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Zihinsel Yetersiz Çocu?u Olan Aileler için Aile Yükü De?erlendirme Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33602>

Öz

Zihinsel Yetersiz Çocu?u Olan Aileler için Aile Yüku De?erlendirme Ölçe?i (ZYA-AYDÖ), Hatice Y?ld?r?m-Sar? ve Zümrüt Ba?bakkal (2008) taraf?ndan geli?tirilmis? bir araçtır. Ölçek, **zihinsel yetersizlik** tan?s? alm?? bir çocu?a sahip ailelerin deneyimledi?i çok boyutlu yük düzeyini sistematik olarak ölçmek amacıyla tasarlanm??tır. Bu araç, ailelerin ya?ad??? zorluklar? alt? temel boyutta (Ekonomik, Yetersizlik Alg?s?, Sosyal, Fiziksel, Duygusal Yük ve Zaman Gereksinimi) de?erlendirerek, bu özel popülasyona yönelik etkili destek mekanizmalar?n?n olu?turulmas?na temel sa?lamaktadır.

Toplam 43 maddeden olu?an bu ölçek, 5'li **Likert** tipi bir derecelendirme kullanır. **Psikometrik** analizler, ölçe?in yüksek düzeyde güvenilir ve geçerli oldu?unu göstermiştir, bu da onu hem klinik hem de akademik ara?t?rmalarda kullan?ma uygun k?lmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Aile yüku, **zihinsel yetersizlik**, bak?m verme, psikometrik özellikler, duygusal yük, **Likert**.

Yazarlar

Hatice Y?ld?r?m Sar?, Zümrüt Ba?bakkal.

Amaç

Ölçe?in temel amacı, **zihinsel yetersizlik** tan?s? alm?? bir çocu?un bak?m?n? üstlenen aile üyelerinin deneyimledi?i **aile yükü**nün kapsam?n? ve ?iddetini belirlemektir. Bu yük, sadece bireysel stres ve tükenmişli?i değil, aynı zamanda ailenin günlük ya?am kalitesi, sosyal kat?lım? ve ekonomik durumu üzerindeki olumsuz etkilerini de kapsamaktadır.

Bu arac?n geli?tirilmesi, sa?lık profesyonellerine, sosyal hizmet uzmanlarına ve ara?t?rmacılara, bu ailelerin ihtiyaç duydu?u spesifik destek alanlarını (örneğin, zaman yönetimi veya ekonomik yardım) do?ru bir şekilde tespit etme imkanı sunarak, hedefe yönelik müdahale programları tasarlanmasına olanak tanır.

Yapı

Zihinsel Yetersiz Çocu?u Olan Aileler için Aile Yüku De?erlendirme Ölçe?i, **aile yükü** kavram?n?n alt? ana boyutta inceleyen çok faktörlü bir yapıya sahiptir. Bu alt boyutlar, zihinsel yetersizli?i olan bir çocu?un bak?m?n?n getirdi?i zorlukların objektif ve sübjektif tüm yönlerini kapsayacak şekilde tasarlanm??tır.

Ölçek, toplam 43 madde ile bu alt? boyutu ölçmektedir. Bu boyutlar?n her biri, ailelerin ya?ad??? zorluklar?n türüne göre ayr???lm???r:

Ekonomik Yüku: Çocu?un bak?m, sa?lık ve e?itim masraflar?n?n aile bütçesi üzerindeki bask?s?.

Duygusal Yüku: Çocu?un durumundan kaynaklanan stres, kayg? ve bunalma hissi.

Zaman Gereksinimi: Bak?m görevleri nedeniyle ki?isel ve di?er ailevi faaliyetlere ayr?lan zaman?n azalması.

Sosyal Yüku: Sosyal etkile?imlerin k?s?tlanması ve toplumdan izole olma hissi.

Fiziksel Yüku: Bak?m verme eylemlerinin getirdi?i fiziksel zorlanmalar.

Yetersizlik Alg?s?: Çocu?un gelece?i ve ba???msizli??? hakk?ndaki endi?eler.

Geçerlik

Ölçe?in geçerlik çal???malar?, arac?n **aile yüku** yap?s?n? tutarlı? bir ?ekilde ölçtü?ünü göstermektedir. Yap?lan analizlerde, iç tutarlılık katsay?s? (ki bu ayn? zamanda yap? geçerli?ini destekler) 0.92 olarak belirlenmiştir. Bu yüksek de?er, ölçek maddelerinin ayn? yap?y? ölçme konusunda homojen oldu?unu gösterir.

Ayr?ca, ölçe?in zamana kar?? kararlıli???n? de?erlendiren test-tekrar test uygulamalar? sonucunda korelasyon de?eri 0.98 gibi oldukça yüksek bir düzeyde bulunmuştur. Bu korelasyon de?eri $P=0.000$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır, bu da ölçe?in ölçtü?ü yap?n?n zaman içinde stabil kaldı???n? güçlü bir ?ekilde desteklemektedir.

Güvenirlik

ZYA-AYDÖ'nün güvenilirli?i, çe?itli istatistiksel yöntemlerle detaylı? olarak incelenmiştir. Ölçe?in genel iç tutarlıli???n? gösteren **Cronbach Alfa** katsay?s? 0.92 olarak belirlenmiştir. Tekrar test uygulamas?nda ise bu katsay?n?n 0.93 oldu?u tespit edilmiştir, bu da ölçe?in farklı zamanlarda benzer sonuçlar üretti?ini göstermektedir.

Test-tekrar test korelasyon analizi, ölçe?in kararlıli???n? 0.98 ($P=0.000$) de?eriyle do?rulamıştır. Ayr?ca, ölçe?in içindeki maddelerin tutarlıli???n? daha derinlemesine incelemek amacıyla yap?lan ?ki Yar?m Test Korelasyon Analizi sonuçlar? da güçlüdür. Ölçe?in birinci yar?s?n?n **Cronbach Alfa** de?eri 0.87, ikinci yar?s?n?n ise 0.88'dir. ?ki yar?m aras?ndaki ili?ki pozitif yönde güçlü ($r=0.68$) ve istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0.000$), bu da ölçe?in yap?salsal olarak bütüncül ve tutarlı? oldu?unu teyit etmektedir.

Faktör Analizi

Ölçek geli?tirme sürecinde yap?lan faktör analizi, toplam 43 maddenin alt? ayr? faktör alt?nda toplandı???n? ortaya koymuştur. Bu alt? faktör, zihinsel yetersizli?i olan çocu?a bak?m veren

ailelerin deneyimlediği yükün çok boyutlu doğasını yansıtmaktadır. Faktörlerin belirlenmesi, teorik olarak öngörülen **psikometrik** yapının ampirik olarak da doğrulandığını göstermektedir.

Faktör yapısı ve madde dağılımı aşağıdaki gibidir:

Duygusal Yük: 11 madde

Yetersizlik Algısı: 8 madde

Zaman Gereksinimi: 7 madde

Ekonomik Yük: 6 madde

Sosyal Yük: 6 madde

Fiziksel Yük: 5 madde

Araç

Test Type: Geliştirme (Developmental Scale)

Format: 43 maddelik, 6 alt boyutlu öz bildirim aracı.

Language Available: Türkçe (Turkish)

Population Group: Zihinsel yetersizliği olan çocuğa sahip aile üyeleri (ebeveynler veya birincil bakım verenler).

Age Group: Ebeveynler/Yetişkin Bakım Verenler.

Population Details: Ölçek, özel gereksinimli çocuklara bakım veren ailelerin karıllaştırılabilir zorlukları ölçmek üzere spesifik olarak tasarlanmıştır.

Test Methodology: Ölçek, 5'li **Likert** derecelendirme formatını kullanır. Cevap seçenekleri şunlardır: 1= hiçbir zaman, 2=nadiren, 3=bazen, 4=çoğu zaman-sık sık, 5=her zaman.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçeğin geliştirildiği yıl 2008'dir. Ölçeğin akademik veya klinik amaçları için izinler ve olası ücret bilgileri hakkında sorumlu yazar ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

İletişim: hatice.sari@deu.edu.tr (Sorumlu Yazar: Hatice Yıldırım Sarı)

Kaynaklar

Yıldırım-Sarı, H. ve Babakal, Z. (2008). Zihinsel Yetersiz Çocukları Olan Aileler için Aile Yükü Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 11(3), 86-95.

Makalenin yay?nland??? dergi ba?lant?s?: e-dergi.atauni.edu.tr.

Orijinal PDF dosyas? buradan indirilebilir: zihinsel-yetersiz-cocugu-olan-aileler-icin-aile-yuku-degerlendirme-olcegi-toad.pdf.

Zihinsel Yetersiz Çocu?u Olan Aileler için Aile Yükü De?erlendirme Ölçe?i Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

43 madde ve 6 alt boyut

Ekonomik Yük (6 m): Çocu?umun sa?lık ve özel e?itim harcamalar? aile bütçemizi zorluyor.

Yetersizlik Alg?s? (8 m): Çocu?umun gelecekte evlenip yuva kuramayaca??n? dü?ünmek beni üzüyor.

Sosyal Yük (6 m): Bayramlarda, çocu?umdan dolayı? bayram ziyareti yapam?yorum.

Fiziksel Yük (5 m): Çocu?umun giyinip soyunmas? sorun oluyor.

Duygusal Yük (11 m): Çocu?umdan dolayı? çok bunal?yorum.

Zaman Gereksinimi (7 m): Zaman?m?n ço?unu çocu?umun bak?m? için harc?yorum.